

Versie 26-10-2023

CONCEPT-Verslag d.d. 28 juni 2023

Locatie : raadszaal Brunssum, 15.00 uur – 17.10 uur

1. Opening

Dhr. Van Caldenberg opent als nieuwe voorzitter de vergadering. Hij stelt zich voor, constateert dat het AWACS-dossier een belangrijk onderwerp is, kijkt uit naar de samenwerking en maakt graag met de leden verder kennis in de komende tijd. Een voorstel van de gemeenten daartoe ziet hij graag tegemoet. Een bezoek aan de vliegbasis Geilenkirchen is voorzien.

2. Vaststellen concept-agenda

De concept-agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Op grond van artikel 15 RvO motiveren mw. Hermans en dhr. Hermans de agendapunten PFAS resp. de Europese Richtlijn Omgevingslawaaai. Mw. Hermans spreekt haar zorgen uit over mogelijke verontreiniging van het (drink)water en verbaast zich erover dat gemeenten en/of leden van de CAL AWACS het uit de pers hebben moeten vernemen. Waarom zijn zij niet eerder geïnformeerd? Dhr. Hermans wil graag van het Rijk vernemen op welke wijze voldaan wordt aan de verplichtingen voortvloeiend uit genoemde richtlijn.

3. Mededelingen

Aanwezig zijn: Mw. Hermans, dhr. Hermans, dhr. L'Espoir, dhr. Kleuters, dhr. Kockelkoren, dhr. Kannegieter, dhr. Van Caldenberg, dhr. Achten, dhr. Kiffen (vliegbasis Geilenkirchen) en namens het Ministerie van Defensie mw. Elkerbout en de heren Spanjer en zijn opvolger dhr. Van der Leij. Daarnaast is er (ambtelijke) ondersteuning aanwezig vanuit diverse organisaties.

Afmeldingen zijn ontvangen van mw. Offermans, de heren Geurts en Raes. Geen bericht van verhindering is ontvangen van mw. Turfboer (I&W).

Dhr. Spanjer meldt dat I&W niet aanwezig is omdat op Rijksniveau is afgesproken dat voor militaire luchtvaartcommissies het Ministerie van Defensie de leidende rol heeft en het Ministerie van I&W op de achtergrond ondersteunt. De staatssecretaris van Defensie heeft dit ook onlangs in een overleg met gemeentelijke bestuurders gezegd.

Mw. Hermans en de heren L'Espoir, Hermans en Kockelkoren wijzen erop dat het Rijk niet eenzijdig kan afwijken van het Instellingsbesluit Commissie AWACS Limburg. Dit besluit is ingesteld door het ministerie van VROM (thans I&W). Juist dit ministerie staat primair aan de lat voor milieuhygiënische en ruimtelijke ordenings-belangen. Defensie is verantwoordelijk voor (internationale) veiligheidsvraagstukken. In praktische zin is het ook niet handig als I&W niet vertegenwoordigd is. Vragen kunnen niet direct worden afgedaan. Dat bleek ook al de vorige keer. Deze leden doen een dringend beroep op I&W om voortaan weer aanwezig te zijn. Dhr. Spanjer herhaalt dat I&W op de achtergrond aanwezig blijft.

Gehoord de vergadering verzoekt dhr. Van Caldenberg de Rijksvertegenwoordigers een brief voor de volgende keer op te stellen indien het Rijk vasthoudt aan een andere taakverdeling en daarbij ook in te gaan op het Instellingsbesluit CAL – AWACS en de procedure tot mogelijke wijziging daarvan.

Los hiervan, verzoekt hij het ministerie van Defensie en de secretaris te bevorderen dat I&W zeker aanwezig is bij de bespreking van de evaluatie van de CAL AWACS.

4. PFAS (agendering op verzoek van mw. Hermans)

Ter kennisname (als achtergrondinformatie)

- A. Raadsvragen en antwoorden Beekdaelen (015-CAL-AWACS-2023)
- B. Raadsvragen en antwoorden Beekdaelen (016-CAL-AWACS-2023)
- C. Raadsvragen en antwoorden Brunssum (017-CAL-AWACS-2023)

Presentatie *Bundesamt für Infrastruktur, Umweltschutz und Dienstleistungen der Bundeswehr*, door mw. dr. Erley (Regierungsdirektorin, Leiterin des Referates BAIUDBw Gesetzliche Schutzaufgaben) en dhr. Schumberra (Leitender Regierungsdirektor, Leiter des Referates BAIUDBw Infrastruktur). (032-CAL-AWACS-2023)

Dhr. Van Caldenberg dankt dhr. Kiffen voor het organiseren van deze presentatie. Dhr. Kiffen meldt dat de rollen (en communicatie) tussen gebruiker/veroorzaker en verantwoordelijkheden/acties goed gescheiden moeten worden. De presentatie geeft in dat verband een goed beeld.

Op vraag van dhr. L'Espoir antwoordt dhr. Schumberra dat de PFAS-verontreiniging is veroorzaakt door het gebruik bij oefeningen van blusschuim en niet door het ongeval met het tankvliegtuig. In 2012 zijn de eerste verontreinigingen geconstateerd. Kreis Heinsberg is toen conform Duitse regelgeving geïnformeerd. Onbekend is of destijds ook Nederlandse autoriteiten zijn geïnformeerd. Het heeft een aantal jaren geduurd om de verontreinigde locaties goed vast te stellen. Hiervoor heeft historisch onderzoek moeten plaatsvinden. In 2020 heeft de Kreis drinkwaterbedrijf WML geïnformeerd met het verzoek om de informatie door te leiden.

Mw. Hermans spreekt haar verbazing en ongenoegen uit dat de gemeenten niet eerder zijn geïnformeerd. Ook zijn haar zorgen voor de toekomst nog niet volledig weggenomen. Zeker ook omdat er nog geen goed grensoverschrijdend beeld bestaat van de geohydrologische situatie.

Dhr. Schumberra antwoordt dat het met de kennis van nu zeker goed is om meer aandacht te geven aan de communicatie over de landsgrenzen heen. Hij benadrukt dat er geen aanwijzingen zijn dat de verontreiniging het Nederlandse grondwater heeft bereikt.

Dhr. Bovy meldt dat drie zaken van belang zijn: sanering van bronlocaties waar hoge concentraties PFAS worden aangetroffen, grondwaterstromen in beeld brengen en het uitvoeren van metingen ter bewaking van de kwaliteit van het Nederlandse grondwater. Inmiddels heeft de provincie Limburg op twee punten metingen verricht. Daar zijn weliswaar concentraties PFAS gevonden, maar die komen overeen met de bijna overal aangetroffen achtergrondbelasting in het grondwater, en liggen 100 tot 1000 keer lager dan wat ter plaatse van de verontreiniging in Duitsland is gemeten. De provincie zal op korte termijn ook nog twee metingen verrichten op andere locaties.

Hoewel de metingen geen aanleiding geven tot zorg op korte termijn over het grondwater in Nederlands gebied, bestaan er nog vragen over de langere termijn. Een grensoverschrijdend

grondwatermodel is benodigd om beter in te kunnen schatten hoe de op vliegbasis ontstane verontreiniging zich in de toekomst zal verspreiden. Vanuit de Kreis Heinsberg is gevraagd of de provincie wil meewerken aan het maken van een gezamenlijk grensoverschrijdend grondwatermodel van het gebied rond de vliegbasis. Het Erfverband (vergelijkbaar met het Waterschap Limburg) is bereid die werkzaamheden uit te voeren. De provincie en Waterschap Limburg hebben (ambtelijk) toegezegd alle medewerking te verlenen.

Mw. Hermans hoopt dat ook voor de langere termijn metingen en monitoring plaatsvindt. Dat is zeker de bedoeling antwoordt dhr. Bovy. Vandaar ook o.a. het model.

Dhr. Van Caldenberg dankt de Duitse gasten en de speciaal voor dit onderdeel van de agenda gekomen aanwezigen.

Afgesproken wordt dat er t.a.v. deze problematiek de vervolgaanpak in de volgende CAL AWACS wordt gemeld ter kennisname (actielijst) en dat voor bespreking en aanpak van de problematiek een apart spoor buiten de CAL AWACS volgt met de gemeenten en andere betrokkenen.

5. Concept-verslag

- In te stemmen met het concept-verslag (018-CAL-AWACS-2023)
- Bespreken actielijst (019-CAL-AWACS-2023)

Het concept-verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding van;
blz. 1. Dhr. L'Espoir merkt op dat hij niet alleen in deze vergadering maar ook in de vorige bijeenkomst gewezen heeft op het belang van aanwezigheid van het ministerie van I&W;
blz. 2. Dhr. L'Espoir heeft de indruk dat steeds vaker 'vreemde' vliegtuigen (bedoeld zijn straaljagers) actief zijn op de vliegbasis Geilenkirchen. Is er sprake van een koerswijziging? Dhr. Kiffen merkt op dat dit niet het geval is. Zoals al eerder aangegeven kunnen straaljagers deze basis gebruiken voor oefenvluchten, bezoeken of gebruiken voor doorstarts. In ieder geval wordt 'het signaal' meegenomen.

6. Ingekomen stukken (voorstel ter kennisname)

A. Reactie Duitse staatssecretaris Hitschler (013-CAL-AWACS-2023)

Dhr. L'Espoir begrijpt niet dat 'automatisch' wordt vastgehouden aan vliegbasis Geilenkirchen gezien de veranderde geopolitieke verhoudingen, de uitbreiding van de NAVO en het feit dat overlast al 40 jaar duurt in deze regio. Mw. Elkerbout zegt dat in het toekomstige veiligheidsconcept rekening wordt gehouden met bestaande infrastructuur door de NAVO. Dhr. L'Espoir merkt op dat Nederland ook als lid 'eisen' kan stellen, mede via de financiële bijdrage.

B. Vragen en antwoorden emissies n.a.v. CAL 8-3-2023 (020-CAL-AWACS-2023)

Dhr. Kockelkoren blijft het 'betreuren' dat de provincie Limburg wel een ultrafijnstof-meetstation plaatst bij Maastricht Aachen Airport en niet in de omgeving van de vliegbasis Geilenkirchen. Dhr. Hermans wijst erop dat het vorige College van GS het voornemen heeft uitgesproken om bij een volgende tranche welwillend naar een meetstation ultrafijnstof voor de vliegbasis Geilenkirchen te kijken. Hij vraagt om een bevestiging hiervan van het nieuwe College van GS. Dhr. Van Caldenberg zegt toe dat deze verzoeken, alsmede de daaraan ten grondslag liggende stukken, besproken zullen worden in het nieuwe College van GS. Dat geldt ook in breder verband voor het dossier AWACS.

Dhr. Kockelkoren wijst erop dat in het stuk over emissies staat dat de deelnemende partijen streven naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 t.o.v. 2016. Als je het anders leest resteert dan dus nog steeds de helft van de gezondheidsschade. Hij heeft de volgende drie vragen aan het ministerie van I&W:

- Op welke wijze vindt monitoring plaats?
- Waarom wordt gesteld dat met AWACS geen rekening wordt gehouden? Luchtvervuiling is grensoverschrijdend.
- Waar staan we anno 2023? We zijn halverwege tussen 2016 en 2030.

Mw. Elkerbout neemt deze vragen mee terug naar I&W en komt met een reactie. Volgens dhr. Hermans onderstreept dit voorbeeld wederom waarom de aanwezigheid van het ministerie van I&W gewenst is.

n.b. Buiten de vergadering om zijn de vragen voor de heer Kockelkoren op genoegzame wijze beantwoord door het Ministerie van I&W en behoeft het geen verdere actie meer.

C. Raadsvragen en antwoorden Brunssum motorpech AWACS toestel (021-CAL-AWACS-2023)

De heren L'Espoir en Hermans maken een onderscheid tussen voorzienbare en onvoorzienbare zaken. De communicatie over voorzienbare zaken – zoals over kalibratievluchten – wordt als goed ervaren. Verzocht wordt om bij onvoorzienbare omstandigheden – zoals bij een motorstoring – actiever te communiceren. Wat betreft het laatste merkt dhr. Kiffen op dat deze storing binnen de bestaande procedures kon worden afgehandeld doch dat burgers hierover signalen hebben ontvangen via het radioverkeer en dat zodoende 'de bal' is gaan rollen. Uiteraard kunnen in de communicatie altijd zaken verbeterd worden. Hij doet een oproep aan de gemeenten om berichten actiever te verspreiden.

D. Raadsvragen en antwoorden Beekdaelen kleine vliegtuigen (022-CAL-AWACS-2023)

E. Defensie, aanbevelingen Landrum & Brown en daaraan gegeven gevolg (023-CAL-AWACS-2023)

E.1. Landrum & Brown, brief gemeenten aan Staatssecretaris (024-CAL-AWACS-2023)

Op vraag van dhr. Hermans antwoordt mw. Elkerbout dat de staatssecretaris van Defensie voornemens is om de gemeentelijke brief naar aanleiding van het rapport Landrum & Brown na het zomerreces te beantwoorden.

7. Evaluatie CAL AWACS

A. Stand van zaken / voorstel is bespreking rapport in de CAL AWACS 20-09-2023

B. Landelijke evaluatie COVM's / afvaardiging klankbordgroep (025-CAL-AWACS-2023)

C. Eerste gedachtewisseling over vervolg

Bij afwezigheid van dhr. Geurts, de voorzitter van de Klankbordgroep Evaluatie, meldt dhr. Achten dat leden van de CAL AWACS een eerste gesprek met het onderzoeksbureau hebben gehad. Er bleek van de zijde van de onderzoekers behoefte te bestaan aan het nader overleggen van documenten (is inmiddels gedaan) en tijd voor het verwerken van de reacties. In beginsel kan het conceptrapport in de bijeenkomst van september a.s. behandeld worden, zij het dat er inmiddels ook de bijgevoegde brief

van de staatssecretaris van Defensie is over de landelijke evaluaties van alle militaire luchtvaartcommissies, inclusief CAL AWACS. Dhr. Spanjer meldt dat er ook landelijk en bij de staatssecretaris van Defensie de behoefte bestaat om de overlegstructuren zo mogelijk te verbeteren en positieve ervaringen van elders, zoals Eindhoven, landelijk te implementeren. Hiervoor zal na het zomerreces een bureau in de hand worden genomen en een klankbordgroep geformeerd worden. Meer informatie komt na de zomer en kan in de CAL AWACS gepresenteerd worden. De bijeenkomst van 20 september a.s. komt daar waarschijnlijk te vroeg voor.

Dhr. Kockelkoren heeft het gevoel dat de evaluatie te zeer op 'de lange baan' wordt geschoven. Zeker omdat er een aantal goede aanbevelingen worden gedaan. Kan het RvO wellicht al worden aangepast? Dhr. Achten meldt, gehoord het gezamenlijk voorgesprek over de evaluatie, dat het beter is om eerst de landelijke aanpak van de evaluatie te bezien. Anders wordt wellicht te veel werk 'voor niets' gedaan. Dat neemt niet weg dat de leden van de CAL AWACS verzocht wordt om alvast eens na te denken over mogelijke voorstellen van namen voor een onafhankelijke gespreksleider om samen, na de presentatie, verder van gedachten te wisselen over de aanbevelingen. De vergadering kan zich vinden in een integrale bespreking.

8. Bestuurlijk Overleg met staatssecretaris van Defensie

Mw. Elkerbout meldt dat er sprake is van constructief bestuurlijk overleg. Dhr. Hermans beaamt dit en hoopt dat er in het najaar daadwerkelijk voorstellen komen t.b.v. de bredere welvaart van de inwoners van Brunssum en Beekdalen. Dhr. L'Espoir sluit zich hierbij aan en verwacht dat het Rijk, gezien de overlast, een substantiële bijdrage doet. Desgevraagd antwoordt dhr. Van Caldenberg dat het vorige College vooral haar rol in faciliterende zin zag (geen bijdrage) en dat dit onderwerp nog niet in het zeer recent aangetreden College aan de orde is geweest. Hierover kan door hem dan ook geen uitspraak gedaan worden en op voorhand 'mag niemand zich rijk rekenen' laat hij weten.

Het is de bedoeling is dat de staatssecretaris van Defensie in november van dit jaar de regio bezoekt.

9. Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid-Limburg

- A. Overzicht klachten van het 1e kwartaal 2023 (026-CAL-AWACS-2023)**
- B. Vliegbewegingen boven de woonkernen van Schinveld en Brunssum 1e kwartaalrapport 2023 (027-CAL-AWACS-2023)**

De rapportages worden ter kennisname aangenomen.

10. Rapportages NLR

- A. Jaarrapportage 2022 geluidbelasting (028-CAL-AWACS-2023)**

Toelichting door dhr. Hogenhuis, NLR (033-CAL-AWACS-2023).

Dhr. Spanjer meldt dat na de zomer de beantwoording en besprekingen over de omzetting KE/Lden weer wordt opgepakt. Gedurende twee jaar wordt het onderscheid tussen KE en Lden (visueel) inzichtelijk gemaakt om zaken goed te kunnen vergelijken.

Dhr. Hogenhuis meldt, n.a.v. een vraag van dhr. L'Espoir, dat de geluidszone vastligt. Ieder jaar wordt berekend op welke wijze de KE-contour daarbinnen blijft. In 2022 was de geluidsbelasting hoger dan in 2021.

De heren L'Espoir en Hermans wijzen erop dat het isolatieprogramma voor huizen tientallen jaren geleden is uitgevoerd en vragen zich af of gezien de huidige inzichten er geen aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit verzoek hebben de gemeenten ook verwoord in de brief naar aanleiding van het rapport Landrum & Brown. Mw. Elkerbout meldt dat het Rijk niet voornemens is om het isolatieprogramma bij te stellen. De staatssecretaris zal in de beantwoording van de brief hier naar verwachting op ingaan.

B. 2e halfjaarrapportage 2022 vliegbaanbewaking Vlb Geilenkirchen (029-CAL-AWACS-2023)

Dhr. Kockelkoren vraagt waarom het aantal woonkernoffenders tweemaal zo groot is t.o.v. de vorige rapportage. Betreft het helikopters? Dat is volgens dhr. Hogenhuis niet het geval. In de rapportages van de klachtentelefoon komt aan de orde waarom toestellen zijn afgeweken van de vliegroutes.

Dhr. Kockelkoren heeft de indruk dat wellicht de piloten in opleiding vanwege de tijdige aanwezigheid "onbewust" onvoldoende rekening houden met de omgeving. Dat gevoel wil dhr. Kiffen absoluut wegnemen. Niet alleen houdt de Basis 'de vinger aan de pols', er is wel degelijk een verantwoordelijkheidsbesef bij piloten; een groot deel van de piloten woont ook in deze omgeving en maakt deel uit van de lokale gemeenschap.

11. Rapportage DGMR, Vliegtuiggeluid vliegbasis Geilenkirchen 2022 (030-CAL-AWACS-2023)

De heer Kockelkoren merkt op dat de tabel op de laatste pagina van de DGMR-rapportage niet geheel lijkt te kloppen. Er wordt door de gemeentelijke vertegenwoordigers navraag gedaan bij DGMR om hier helderheid over te verkrijgen. Zij zullen de uitkomst terugkoppelen met dhr. Kockelkoren. n.b. Dhr. Kockelkoren heeft bericht dat de gemeente Brunssum de zaak op genoegzame wijze heeft afgerond en geen verdere actie meer nodig is.

12. Europese richtlijn Omgevingslawaaai. Agendering op verzoek van dhr. Hermans (031-CAL-AWACS-2023)

Mw. Elkerbout stelt dat de vliegbasis Geilenkirchen voldoet aan de wettelijke normen voor geluid. In formele juridische zin is de Nederlandse overheid op grond van de Richtlijn niet gehouden om extra maatregelen te treffen. Wel dient er overleg plaats te vinden. Daarnaast zijn extra maatregelen getroffen om het geluid terug te dringen waaronder vermindering van het aantal vluchten. Nieuwe vliegtuigen zullen op termijn zorgen voor een substantiële geluidsreductie.

Dhr. Hermans vraagt zich af of er wellicht toch (extra) maatregelen nodig zijn en werpt ook de vraag op hoe de richtlijn zich verhoudt tot (gemeentelijke) actieplannen. Behoeft bestaat aan nader inzicht en overleg met het ministerie van I&W. Wederom wordt volgens dhr. L'Espoir de noodzaak aangetoond van de aanwezigheid van dit ministerie in de CAL AWACS. Zeker ook omdat I&W dient toe te zien op de uitvoering en handhaving van (internationale) milieuregels.

Afgesproken wordt dat het ministerie van I&W zo nodig verzocht wordt om een webinar over het thema te organiseren.

n.b. De gemeente Beekdaelen heeft bericht dat n.a.v. eigen onderzoek en de beantwoording van de vragen de zaak voldoende duidelijk is en er geen verdere actie meer benodigd is.

13. Rondvraag

Op vraag van dhr. Hermans meldt mw. Elkerbout dat de financiële bijdrage door het Rijk aan het geluidsmmeetnetwerk Sensornet nog door Defensie geregeld moet worden. Die afhandeling loopt.

De volgende bijeenkomst is op 8 november 2023 van 15.00 uur – 17.00 uur in Nuth.